

**УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ**

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовао комисију:

На основу члана 127 Статута Филолошког факултета Универзитета у Београду и члана 128 Закона о високом образовању, Наставно-научно веће на седници одржаној 27. априла 2016, донело је одлуку да се образује комисија за одбрану докторског рада.

2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области закоју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:

1. проф. др Јелена Филиповић, редовна професорка, Универзитет у Београду, Филолошки факултет, Шпански језик, Универзитет у Београду, датум избора у звање 30. децембар 2010, менторка,

2. проф. др Анђелка Пејовић, редовна професорка, Универзитет у Крагујевцу, Филолошко-уметнички факултет, Шпански језик и лингвистика, датум избора у звање 21. септембар 2015, чланица комисије.

3. др Гордана Јакић, доценткиња, страни језици – енглески језик. Факултет организационих наука Универзитета у Београду, датум избора у звање на 15.децембар 2012.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. **Андријана Ђордан**

2. **Датум рођења:** 1985, Никшић, Црна Гора

3. **Датум одбране, место и назив магистарског рада:**

Кандидаткиња је уписана на докторске студије без услова похађања мастер студија са просечном оценом 9,00 на основним студијама.

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

**ЈЕЗИЧКА ПОЛИТИКА И ТЕРМИНОЛОГИЈА У ПРОФЕСИОНАЛНИМ ДОМЕНИМА
ЈЕЗИЧКЕ УПОТРЕБЕ У СТАНДАРДНОМ ШПАНСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ**

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторски рад Андријане Ђордан, мастер, има 250 страна, од чега 231 страну основног текста и 19 страна библиографије и прилога.

Рад је организован у једанаест поглавља и садржи библиографију од 120 јединица и сајтографију од 21 јединице.

Предмет истраживања овог рада је однос језичке политике и планирања и терминологије у професионалним доменима језичке употребе (прецизности, терминологије менаџмента) у стандардном шпанском и српском језику. У првом делу рада представљена су теоријска и практична сазнања из области терминологије, менаџмента терминологије, језичке политике и планирања и стандардизације (првенствено стандардизације терминологије). Поред тога, пружена су одређена терминолошка разјашњења у склопу широке семантичке парадигме одреднице *језик посебне намене* и тиме је дат допринос терминолошком апарату овог сегмента лингвистике/примењене лингвистике/лингвистике у примени. Емпиријски део рада обухвата два комбинована социолингвистичка истраживања. Прво је рађено на писаном корпусу научних и стручних текстова из области менаџмента на српском, односно шпанском језику. Издвојени су основни термини области, њихова репрезентативност потврђена у литератури, а онда је праћена њихова учесталост и испитиване су њихове особине као стручних термина. За друго истраживање као инструмент реализације коришћен је упитник, а учесници су били представници професионалне делатне заједнице из Србије и Шпаније. Путем упитника испитани су познавање и степен учесталости употребе издвојених термина, као и ставови професионалне делатне заједнице у вези са терминологијом менаџмента и терминологијом струке уопште. Поред низа додатних, основни циљ рада је да пружи увид у актуелну језичку политику у Србији и Шпанији, да прикаже какво место у њој заузима менаџмент терминологије, терминологија струке и конкретно терминологија менаџмента, као и да сагледа преспективе и могуће правце развоја и стандардизације ове области. Методолошки гледано рад се ослања на комбиновано социолингвистичко истраживање (квалитативно и квантитативно), студије случаја и постулате утемељене теорије. Резултати истраживања показали су да је терминологија менаџмента у српском и шпанском језику, према мишљењу њених стручњака, делимично уређена. У српском је забележена већа тенденција ка спољној, а у шпанском ка унутрашњој интеграцији. Спољна интеграција, односно тежња ка интернационализацији терминологије захтева јасно дефинисана правила преузимања и адаптације, како би позајмљени облик задовољио критеријум системности, односно како би се уклопио у систем језика примаоца. Потребне професионалне делатне заједнице, када су у питању особине стручног термина, исте су код српских и шпанских стручњака – сви теже једнозначним, несинонимним и што краћим и једноставнијим језичким формама. Увидело се, такође, да је ланац терминолошке одговорности комплексан и да укључује читав низ чинилаца, од језичких планера, преко саме струке, образовног система, институција за стандардизацију итд. Као најистакнутији резултат истраживања издваја се јасна потреба сусрета језичких политика одозго-на-доле и одоздо-на-горе. Свест о важности терминологије струке и потреба да учествују у њеном стварању и уређењу јасно су присутни у обе (српске и шпанске) професионалне делатне зајединце. Ипак, поред ње видљива је склоност да се исти задатак повери институцијама које их стручњаке из области не укључују и које, са терминолошког аспекта, не задовољавају њихове стручне потребе. Уочено је, дакле, да политику знања усмерава идеологија традиционалних институционалних ауторитета која се не преиспитује, док са друге стране званична (терминолошка) језичка политика

остаје само декларативна, а пракса се одвија стихијски и неплански. Коначно, дошло се до закључка да, како српској, тако и шпанској терминологији менаџмента (а и терминологији струке уопште) треба дати институционални оквир који би укључио све заинтересоване и релевантне чиниоце (првенствено струку и лингвисте) који би се бавио стварањем, уређењем и стандардизацијом терминологије струке. Заправо, дати институционални оквир обухватио би комплетан менаџмент терминологијом, а његов рад био би отворен за интервенције јавности и двосмерно повезан са релевантним националним и међународним субјектима. Ауторка сматра да само на овај начин спровођена терминолошка политика може довести до језички исправних и у пракси функционалних терминолошких решења и на тај начин допринети виталности самог језика.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Терминологија као поље које подразумева стварање и изучавање термина различитих специјализованих области своје почетке бележи још у XVIII веку, када су научници, бавећи се својим дисциплинама, уједно стварали и научну терминологију.

Интензивирањем међународних контаката постало је јасно да није било довољно само пронаћи језичке реализације одређених појмова, тј. доделити им термине, већ да је потребно створити читав систем формирања термина, њиховог сакупљања, систематског бележења и стандардизације. Теоријска основа овог истраживања налази се у резултатима достигнућа која су у овој области на међународном нивоу остварили истраживачи потпут Вистера (Wüster), Лота (Лотте), Кабре (Cabr ), Рајт (Wright), Галинског (Galinski), и домаћих остварења Бугарског, Филиповић, Силашки, Јакић и др.

Основни циљ овог истраживања био је да пружи увид у актуелну језичку политику у Србији и Шпанији, да прикаже какво место у њој заузима терминологија струке и конкретно терминологија менаџмента и да сагледа које су перспективе и могући правци развоја и стандардизације ове области и развоја менаџмента терминологије као подврсте језичке политике и планирања. Поред основног, истраживање је имало и низ додатних циљева. Између осталог, циљ је био и сагледавање односа терминологије и других језичких дисциплина и научних области; представљање разлика између језика опште и језик посебне намене уз одређена терминолошка појашњења; утврђивање особина стручног термина који би био језички прихватљив, а истовремено и задовољио потребе професионалне делатне заједнице; скретање пажње на важност и комплексност стандардизације терминологије; утврђивање стања терминологије менаџмента у српском и шпанском језику из перспективе професионалне делатне заједнице (актуелне и будуће) и њених ставова према одређеним аспектима ове области.

Структуру рада чини дванаест поглавља подељених на мање целине.

У првом поглављу образложено је значење речи терминологија, представљени су почеци терминологије као научне дисциплине, као и њена веза са другим језичким и научним гранама.

Друго поглавље даје дефиницију термина језика опште и језика посебне намене, уз одређена терминолошка разјашњења. У истом делу истакнуте су разлике текста језика посебне и језика опште намене.

Треће поглавље бави се термином као термиолошком, систематском и прагматичком јединицом.

Четврто поглавље посвећено је вредновању стручног термина. Посебно су истакнуте и размотрене једнозначност, несинонимност, интернационалност и краткоћа. Пошто је увиђено да је интернационалност карактеристика која неретко подели мишљење како стручњака, тако и лаика, додатно су размотрене позајмљенице у терминологији струке, као и њена унутрашња и спољна интеграција.

У петом поглављу образложени су појам, начела и циљеви стандардизације. Такође је дата дефиниција стандарда и изложене његове врсте. Представљене су и најзначајније наднационалне институције за стандардизацију.

Шесто поглавље бави се стандардизацијом и језиком. У њему се разматра однос језичке политике и планирања и стандардизације, као и стандардизација терминологије и смер деловања језичке политике. У истом делу представљене су међународне институције кроз које се врши стандардизација терминологије. Након истицања примарне српске и шпанске националне институције за стандардизацију, посебна пажња посвећена је српској и шпанској термиолошкој политици и њеним институционалним оквирима.

Седмо поглавље бави се менаџментом терминологије, његовим основним сегментима и идејама.

У осмом поглављу представљају се и образлажу два спроведена истраживања – једно на писаном корпусу српског и шпанског језика, и друго спроведено кроз примену упитник. У другом истраживању учествовали су већ оформљени и афирмисани, као и будући стручњаци у области менаџмента у Србији и Шпанији.

Девето поглавље образлаже методолошко утемељење рада. Оба спроведена истраживања су комбинована социолингвистичка истраживања. Шпанија и Србија, односно терминологија менаџмента у шпанском и српском језику обрађене су као студије случаја. Као основни теоријско-методолошки постулати коришћени су постулати утемељене теорије, што значи да је ауторка током самог истраживања доносила одлуке о промени тока или начина добијања података и њихове обраде на основу знања које је стицала током рада на терену.

Десето поглавље детаљно представља прво истраживање – истраживање писаног корпуса на српском и шпанском језику, који су чинила издања из 2012. године часописа *Management* и *Cuadernos de gestión*. Оно је организовано у три дела (потврда репрезентативности одабраних термина; учесталост појављивања одабраних термина; испитивање кључних карактеристика стручног термина код обараних одредница) од којих је сваки исцрпно представљен у посебном одељку. ”Први део истраживања имао је за циљ да покаже репрезентативност 15 одабраних термина за саму област којој пропадају, тј. област менаџмента. Примарна селекција извршена је уз помоћ монографије ауторке Јакић (2014) и *Лексикона појмова* (2009), а репрезентативност доказана присуством одредница у стандарду ISO 9000: 2015 (за који постоје српски, односно шпански еквиваленти). Дакле, закључено је да одабрани термини јесу репрезентативни и релевантни за област менаџмента.” (Ђордан, 2016:159). Када је српски корпус у питању, ауторка закључује: ”Након увида у стручну литературу примећено је, такође, да и поред великог степена јасноће и прецизности, и референтни стандард бележи термиолошке пропусте. Као што се дало приметити, стандард нуди облике

менаџмент пројектом, менаџмент квалитетом уместо менаџмент пројекта, менаџмент валитета; а заинтересовану и интересну страну сматра синонимима (где се први термин истиче као главни). Стога, природно се намеће закључак да би термилошка активност морала да буде организованија, систематичнија, да треба да има јасне канале функционисања и да укључи све релевантне субјекте (лингвисте, дату струку, институције које се баве терминологијом и стандардизацијом), односно све оне којих се дата активност тиче. На тај начин избегла би се термилошка неусаглашеност, а коначан производ, с обзиром на то да би био резултат заједничког рада најпозванијих лица, имао би висок квалитет” (Ђордан, 2016: 160). Ауторка у исто време закључује да је синонимност термина много учесталија у српском него у шпанском корпусу, те да су” Анализирани термини на шпанском показали како виши степен како једнозначности, тако и несинонимности од еквивалената на српском језику. Из овог податка може се закључити да су „јачи“ као стручни термини. Када је у питању њихово порекло, веома је занимљиво да од 15 праћених одредница на шпанском ниједна није енглеског порекла, док на српском уочавамо 3 англицизма. Уколико се интернационалност посматра као пожељна карактеристика стручног термина, онда би се могло рећи да су, с тог аспекта, српски термини у предности. Ако, пак, развој једног домена професионалне употребе неког језика гледамо кроз креирање домаћих стручних термина који могу бити функционални и наћи место у пракси, шпански језик је у бољем положају.” (Ђордан, 2016: 172)

Једанаесто поглавље представља резултате другог истраживања у коме се путем упитника утврђују ставови српских и шпанских стручњака из области менаџмента у вези са терминологијом струке. Ово истраживање организовано је у два дела. У првом делу испитују су ставови српских, а у другом шпанских стручњака из дате области.

Испитанике из професионалне делатне заједнице у оквиру контролног истраживања чинило је пет стручњака из академске сфере и пет стручњака запослених у компанијама које послују у различитим областима. Прецизније, представници из академске сфере били су два редовна професора, два доцента и један асистент, а уже научне области којима се баве су менаџмент квалитета и стандардизација, организација пословних система, пословна економија и макроекономија и маркетиншка истраживања). Представници струке из ванакадемске сфере били су из јавних агенција, регулаторних тела, страних компанија, одосно из области лекова и медицинских средстава, трговине грађевинском хемијом, аутомобилске индустрије, производње и имплементације различитих пројеката из сфере друштвеног живота. Испитаници се налазе на позицијама директора управљања квалитетом, руководиоца оперативних послова, менаџера квалитета и менаџера пројекта, а имају од 4.5 до 15 година радног искуства у струци. Одговори показују да у 90% случајева испитаници недоумице у вези са терминологијом струке отклањају путем стручних лексикона, глосара и речника, у 50% случајева консултују стандарде, у 40% уџбенике, а у 40% случајева прибегавају неком другом решењу. Под „осталим“ испитаници наводе додатна сопствена истраживања, шетраживања интернета, консултације са колегама и консултације са лекторима. Сигурно је да интернет игра важу улогу у данашњим истраживањима свих врста, па и у термиолошким. Занимљиво је приметити да навођењем консултација са лектором, струка вероватно мисли на заједнички рад са стручњацима језика, што охрабрује идеју да је свест о заједничком раду две професије (менаџментске и лингвистичке) присутна. Одговори испитаника на питање да наведу, редом по важности, три кључне особине стручног термина, углавном се свде на истицање недвосимслености и једнозначности (које би се могле подвести под једнозначност истакнуту у теоријском делу рада); неки се опредељују за интернационални (2), неки за домаћи облик (1); наводи се и концизност (што одговара краткоћи издвојеној у теоријском делу рада), а занимљиво је да се јављају и заснованост у литератури (којим се инсистира на већ устаљеној форми која је у употреби), али и јасноћа, прецизност, логичност, свеобухватност и концептуална утемељеност, које бих истакла као посебно важне јер одговарају адекватности појму. Заправо, адекватност термина појму који означава у целом раду истиче се, не само као пожељна особина стручног термина, већ предуслов да нека одредница уопште добије статус термина (а тек онда се оставља простор за разматрање особина термина).

Питани да поређају по важности краткоћу, једнозначност и несинонимност као особине стручног термина, 9 испитаника једнозначност наводи као најважнију карактеристику, док је на друго место по важности смешта један испитаник; несинонимност најважнијом сматра један, на друго место је ставља њих осморо, док је један сматра трећом у низу; краткоћу већина испитаника (9) види као најмање важну од дате три карактеристике, а један испитаник је ставља на друго место.

Заправо, види се да решење термилошких неодумица није једноструко, већ да се тражи паралелно на више места. Занимљиво је да, иако већина учесника у истраживању сматра да стварањем и уређењем терминологије струке треба да се бави сама професионална делатна заједница (претходно питање), 50% испитаника посао стандардизације поверило би Одбору за стандардизацију српског језика Српске академије наука и уметности, иако то тело не укључује стручњаке специјализованих области. Три испитаника, односно 30%, определило би се за Институт за стандардизацију Србије, док државним органима нико од учесника истраживања не би дао ово задужење.

Испитанике из будуће професионалне делатне заједнице у оквиру циљног истраживања истраживања чинило је 40 студената менаџмента. У истраживању су учествовали студенти Факултета организационих наука Универзитета у Београду са свих година сва четири смера основних студија (Менаџмент, Информациони системи и технологије, Операциони менаџмент, Менаџмент квалитета и стандардизација). Код студената уџбеник представља основни извор стручних знања, а самим тим и отклањања термилошких неодумица (код 82.5% одговора). Често се користе и стручним лексиконима, глосарима и речницима (47.5%). Не чуди ни што најмање посежу за стандардима (4 испитаника, односно 10%), јер су, ипак, још на почетку усвајања стручних знања и вероватно им није довољно блиска идеја да у њима могу наћи термилошка решења. Испитаници који су се определили и за опцију „остало“ (њих 13, односно 32.5 %), већином (њих 10) наводе претреживање интернета као начин разјашњавања наведених неодумица (што је, такође, било очекивано), док троје консултује професоре и осталу професионалну делатну заједницу.

Када је требало да редом, по важности, наведу три кључне особине стручног термина, студенти који су учествовали у истраживању дали су разноврсне одговоре. Имајући у виду да је питање више језичке природе, а да су испитаници студенти менаџмента, чије размишљање није доминантно језички усмерено, а највероватније немају ни термилошка знања, ни довољно развијену идеју о овој дисциплини, добијени одговори били су мање- више очекивани, а донекле усмерени наредним питањем (што је, такође, било очекивано). Као најчешће навођене карактеристике могу се издвојити једнозначност; концизност (одговара издвојеној краткоћи); лак изговор (чиме се, вероватно, мисли на што једноставнију форму); јасноћа, разумљивост и прецизност (одговарају адекватности појму, више пута неведеном као предуслов да одредница добије статус термина); мањак синонима, односно несинонимност. Порекло термина као важну особину наводи шест испитаника – четири се опредељују за интернационалне, а два за домаће/одомаћене облике. За разлику од представника професионалне делатне заједнице, чак 68% посто студената менаџмента сматра да стручњаци, чланови дате професионалне заједнице, треба да се баве менаџментом терминологије своје струке. Ово свакако представља и јасан доказ о академској, образовној идеологији нашег система у коме је место професора и експерта неприкосновено у очима студената.

Истраживање ставова шпанске професионалне делатне заједнице обухватило је, као и у случају код српске, укупно 50 испитаника – 10 у оквиру контролне и 40 у оквиру циљне групе. Контролну групу чинили су стручњаци у области менаџмента запослени у високошколским институцијама у оквиру којих се дата област изучава и стручњаци запослени ван академије (прецизније, у

компанијама које послују у различитим сферама). Циљну групу од 40 испитаника чинили су студенти са високошколских установа на којима се менаџмент изучава. Представници академије били су пет редовних професора, а уже научне области којима се баве су организација пословних система, пословна економија и право у организацији. Представници струке из ванакадемске сфере били су из поља телекомуникација и консалтинга у областима менаџмента квалитета и менаџмента пројекта. Испитаници се налазе на позицијама одговорних за управљање квалитетом, менаџера квалитета и менаџера пројекта, а имају од 6 до 16 година радног искуства у струци. Испитаници једнако често консултују стручне лексиконе, речнике, глосаре, као и стандарде и уџбенике (40%). Под опцијом „остало“ (30%) сви наводе интернет као средство разрешења недоумица терминологије струке.

Занимљиво је уочити да у оквиру саме контролне групе (професионалне делатне заједнице) глосарима чешће прибегава наставни кадар (њих 60%), док стручњаци који раде ван наставе само у 20% случајева користе ове приручнике. Нико од предавача не користи стандарде, док чак 80% друге половине испитаника ове групе управо путем њих решава термилошке недоумице. Обе подгрупе једнако прибегавају уџбеницима (у 40% случајева), док интернет консултује 20% наставника, а 10% стручњака менаџмента који не раде у настави.

Одговори испитаника на питање да наведу, редом по важности, три кључне особине стручног термина, првенствено се свode на истицање дескриптивности, тачности, прецизности, јасноће и репрезентативности, које би, заправо, одговарале адекватности термина појму који означава. Испитаници наводе и једнозначност (на коју, делимично, може да се односи и јасноћа), а предлажу и разумљивост, што би значило што једноставнији и јасан облик, али и концизност и краткоћу (такође издвојену у теоријском делу тезе). Порекло речи, односно израза, не спомиње се експлицитно као важна карактеристика, али један испитаник истиче да је важно да термин не буде буквалан превод, већ да буде у духу језика о чијој се терминологији ради, те се може закључити да предност даје домаћим/одомашеним, односно преводним облицима. За разлику од српске, у шпанској делатној заједници постоји доминантно мишљење да терминологијом струке треба да се бави сама струка. Под „остало“ испитаници су дали одговоре: „стручњаци дате струке са језичким искуством“ и „професионална делатна заједница и језички стручњаци“. Шпанска будућа професионална делатна заједница навјише поверења, када је терминологија струке у питању, има у стручне лексиконе, глосаре и речнике (67.5%), а да најређе консултују стандарде (25% испитаника). Тек 27.5% одговора односи се на уџбенике, а знатан део (32.5%) бира опцију „остало“ под којом у највећем броју случајева наводи интернет као место где траже решење термилошким недоумицама, а наводи се консултација са колегама или особама за које се претпоставља да могу бити од помоћи.

Испитаници су замољени и да, редом по важности, наведу три кључне особине стручног појма. Као доминантне јављају се јасноћа и прецизност, а вероватно се односе на адекватност појму који се означава. Често се појављују једнозначност и несинонимност, као и специфичност, која може бити у прилог обема овим особинама. Затим следе разумљивост и једноставност (које сугеришу једноставан облик), али и концизност и краткоћа. Интересантно је да испитаници наводе, такође, да стручни термин мора бити стабилан – што би, засигурно, требало да буде и те како важна карактеристика. За разлику од српских студената,

шпански студенти сматрају да је Шпанска краљевска академија најрелевантнија институција која треба да се бави менаџментом терминологије (њих 40%). Ово, опет, указује на значајан историјски, лингвистички и политички утицај ове институције која већ вековима стоји иза свих значајних одлука у вези са шпанским стандардним језиком.

Путем упитника од учесника у истраживању тражено је да наведу, по реду важности, три кључне особине стручног термина; да по важности поређају једнозначност, несинонимност и краткоћу као његове карактеристике и да кажу да ли сматрају да стручни термин треба да буде интернационални или домаћи/одомаћени облик.

Контролна група српских испитаника као основе особине стручног термина види јасноћу и прецизност, које би се, угрубо, могле одредити као адекватност термина појму који означава, на којој се више пута инсистира у овом раду. Издвајају се, затим, једнозначност и концизност (која се делимично односи на адекватност појму, а делимично и на краткоћу, коју, такође, ова група истиче). Циљна група издваја исте карактеристике, уз често навођење несинонимности и лаког изговора (који сугерише једноставну форму).

Шпанска контролна група истиче дескриптивност, тачност и јасноћу, које би, опет, одговарале адекватности термина појму који означава. Следе једнозначност, концизност и краткоћа. Слично одговара и циљна група, додајући несинонимност, али и стабилност.

Може се, дакле, закључити да су потребе професионалне делатне заједнице, када је термин струке у питању, исте у српском и шпанском језику. Стручњацима првенствено треба термин који ће бити верна језичка слика појма који означава (прецизан, тачан, јасан, језгровит, свеобухватан). Пожељно је да буде једнозначан, несинониман и што је могуће краћи. Што у већој мери задовољи наведене критеријуме, биће стабилнији у пракси (потреба запажена од стране шпанских студената).

Пошто су у теоријским разматрањима у овом раду једнозначност, несинонимност и краткоћа препознате као кључне особине стручног термина (што је истраживањем и поврђено кроз одговоре на претходно питање), тражено је мишљење професионалне делатне заједнице о њиховој хијерархији.

Обе групе српских испитаника (контролна и циљна) предност дају једнозначности, затим несинонимности, а краткоћу смештају на треће место. Исту хијерархију успоставља и шпанска контролна група, док циљна као прве изједначено види једнозначност и краткоћу, а несинонимност наводи као трећу.

Из истакнутих запажања приметно је да стручњаци менаџмента имају исте потребе када су термини струке у питању, како у српском, тако и у шпанском језику. Нужно је доћи до што вишег степена једнозначности и несинонимности. Пожељно је да одабрани облик буде што краћи, што је, како се примећује, посебно важно будућој шпанској делатној заједници.

Важно питање за терминологију струке на свим језицима који немају *lingua franca* статус (а можда и за оне који имају) је порекло термина струке. На датом пољу неретко се виде оштре поделе, како специјализоване области, тако и лингвиста.

Контролна група српских испитаника мању предност даје домаћим/одомаћеним облицима, а циљна интернационалним. Подељеност је очигледна јер у оба случаја доминантан став заузима 60% испитаника.

Очигледно је да је сама струка овде више нагнута препоруци званичне језичке политике (нпр. смерницама Одбора за стандардизацију српског језика), па би се могло закључити да се у датом сегменту поклапају ставови ове две политике супротног смера деловања. С друге стране, будућа професионална делатна заједница, која одраста изложена великом утицају англицизама у свим животним сферама, више је окренута практичности инерационалних облика, који и без превода омогућавају извештајан степен унификације и разумљивости стручног текста и на страном језику.

Код испитаника шпанске контролне групе оба става заступљена су у истој мери. Приметно је да су запослени у академској сфери нешто наклоњенији домаћим/одомаћеним, а њихове колеге из ванакадемских области интернационалним облицима.

Примећује се да како у српском, тако и у шпанском језику постоји изразита подела мишљења струке када је у питању порекло стручног термина. Контролна група шпанских испитаника показује тенденције пословног света ка интернационалним формама, а исту следи и подмладак професије. Шпански стручњаци из академије нешто више теже домаћим/одомаћеним облицима. Упркос разликама у броју говорника и територијалном пространству на ком су присутни, када је реч о пореклу термина струке приметан је сличан степен подељености ставова у српском и шпанском језику.

Када је у питању вредновање терминологије струке као важне области којој треба посветити пуну пажњу или, пак, области неважне за саму струку, код стручњака менаџмента у Србији и Шпанији уочавају се слични ставови.

Готово сви српски испитаници (100% контролне и 90% циљне групе) терминологију струке сматрају важном области којој треба посветити пуну пажњу. Код шпанских испитаника у обе групе доминира исти став, али у нешто мањем проценту (око 70%).

VI ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Последње, дванаесто, поглавље ове дисертације нуди обједињена закључна разматрања. Ауторка закључује: ”Примећено је да терминологија менаџмента на оба језика показује висок степен једнозначности (нешто израженији у шпанском), а да је несинонимност знатно присутнија у овом домену на шпанском, него на српском језику. Као посебан проблем честих синонима у терминологији менаџмента на српском уочена је њихова неадекватност. Неретко се сусреће изједначавање термина између којих је немогуће успоставити једнакост или она, евентуално, може бити само делимична. Стварање лажних парова (некад чак и низова) синонима узрокује конфузију и не доприноси постизању прецизности и јасноће, неопходних у стручној комуникацији. С друге стране, код термина менаџмента на шпанском језику уочен је знатно већи степен несинонимности, па су самим тим они стабилнији.

Уочено је, такође, да се у српској терминологији менаџмента сусреће већи број англицизама, него што је то случај у шпанској. Уколико се интернационалност, односно међујезичка транспарентност посматра као пожељна у стручној терминологији, могло би се рећи да је у том сегменту српски у предности у односу на шпански језик. Ако, пак, мањи број позајмљеница, односно већи број домаћих/одомаћених речи и израза у терминологији струке видимо као

допринос развијању и очувању једног домена стручне употребе језика, за шпански би се могло рећи да је у бољој позицији. Могуће је да се мање присуство англицизама (доминантних позајмљеница у домену менаџмента) у шпанском језику донекле може образложити његовим латинским пореклом и блискошћу са француским (од ког неретко позајмљује лексичке облике). ... Сва изнета запажања говоре у прилог чињеници да менаџмент терминологије и термилошка политика не могу бити ствар једне струке или једне традиционалне институције и да је неопходно превазићи херметичне ставове и преиспитати уврежене ауторитете и идеологије. Суштинско решење термилошког питања мора бити у отворености, сарадњи и умрежавању свих релевантних чинилаца, спроведено кроз институционални оквир и уз учешће јавности. Стога, охрабрује, иако не доминантан, али постојећи став стручњака менаџмента да терминологијом струке треба да се баве професионална делатна заједница и језички стручњаци (термилози, преводиоци) заједно. Као неко филолошког профила, ко се у овом раду бави терминологијом менаџмента у свом матерњем (српском) и шпанском језику (на чијим сам студијама дипломирала), сусрела сам се више пута са потребом да консултујем стручњаке менаџмента, англисте (готово целокупна терминологија менаџмента је изворно енглеска), стручне преводиоце, термилоге, србисте и хиспанисте, те и из филолошке перспективе могу потврдити претходни став. Једино заједнички рад професионалне делате заједнице и лингвиста омогућава сусрет језичке политике која делује одозго-на-доле и оне која делује одоздо-на-горе и може изнедрити језички прихватљива и стручно функционална решења. ” (Ђордан, 2016: 225-229)

VII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Ова студија је веома иновативна како и из перспективе избора теоријско-методолошког оквира, тако и у смислу тумачења и представљања резултата истраживања. По мишљењу комисије, посебно је корисно и за даљи развој менаџмента терминологије, као нове, интердисциплинарне, научне области, релевантно емпијско истраживање у коме се квалитативним методолошким поступком долази до компаративних података у вези са ставовима српске и шпанске професионалне делатне заједнице (у истраживаној области, односно у области менаџмента) према концепту и стратегијама развоја језичке политике и планирања у овој области. Упркос чињеници да се, како интервјуисани експерти, тако и студенти менаџмента у обе земље, веома добро ”сналазе” у одабиру и прецизној дефиницији термина који су им потребни за писање у академском регистру у коме се крећу, и даље примат и ауторитет у менаџменту терминологије као интегралне области корпусне језичке политике предају институцијама система, академијама наука, одборима за стандардизацију и филолошким катедрама/факултетима, које, заправо, веома често немају права решења за термилошке недоумице како у овој тако и у другим научним и професионалним областима. Ауторка стога закључује да ”језичка политика, прецизније, термилошка политика и менаџмент терминологије, како у Србији, тако и у Шпанији морају створити, односно ојачати институционални оквир и укључити заинтересоване чиниоце, а све у циљу изградње стабилне и употребљиве

терминологије, која ће уједно бити од користи струци и допринети развоју српског, односно шпанског језика.” (Ђордан, 2016: 231)

VIII РАД КАО УСЛОВ ЗА ПОЗИВ НА УСМЕНУ ОДБРАНУ:

Ђордан, Андријана. (2010). Утицај узраста и пола на усвајање другог језика. *Речи, часопис за језик, књижевност и културолошке студије*, (3), 137-148. Београд: Факултет за стране језике, Алфа универзитет.

IX ПРЕДЛОГ:

Комисија препознаје изузетну вредност и изврсност истрајног и прилежног рада кандидаткиње и предлаже Већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да рукопис под насловом **ЈЕЗИЧКА ПОЛИТИКА И ТЕРМИНОЛОГИЈА У ПРОФЕСИОНАЛНИМ ДОМЕНИМА ЈЕЗИЧКЕ УПОТРЕБЕ У СТАНДАРДНОМ ШПАНСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ** прихвати као докторски рад који испуњава услове предвиђене законом, а кандидаткињу Андријану Ђордан позове на усмену одбрану.

У Београду, 28. априла 2016.

КОМИСИЈА:

проф. др Јелена Филиповић, редовна професорка, Универзитет у Београду,
Филолошки факултет

проф. др Анђелка Пејовић, редовна професорка, Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

др Гордана Јакић, доценткиња, Универзитет у Београду,
Факултет организационих наука